

Ιστορικά - Έθνικά

■ Η ελληνική καταγωγή τών Πομάκων

Άγριάνες ή Άχριάνες*

Μέρος Γ΄

δ. Θανάσιμο τραῦμα

Τὸν Ἰανουάριο τοῦ ἔτους 1954 ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν τότε Γενικὸ Διοικητὴ Θράκης ἡ ἀκόλουθη Διαταγὴ:

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΘΡΑΚΗΣ
Δ/ΣΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Ἀριθ. πρωτ. Α 1043

Ἐν Κομοτηνῇ τῇ 28.1.54

ΠΡΟΣ

Τοὺς κ.κ. Δημάρχους
καὶ Προέδρους Κοινοτήτων
Ν. Ροδόπης

Κατόπιν Διαταγῆς τοῦ κ. Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, παρακολουθῶμεν ὅπως ἐφεξῆς εἰς πᾶσαν περίπτωσιν γίνεται χρῆσις τοῦ ὅρου «Τουρκος-Τουρκικός» ἀντὶ τοῦ τοιούτου «Μουσουλμᾶνος-Μουσουλμανικός».

Ἐπὶ τούτοις δέον νὰ μεριμνήσετε διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν ἐν τῇ περιφέρειᾳ ὑμῶν ὑφισταμένων διαφόρων ἐπιγραφῶν, ὅπως «Μουσουλμανικὸ Σχολεῖον, Μουσουλμανικὴ Κοινότης κλπ» διὰ τῆς τοιαύτης «Τουρκικόν».

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς Θράκης
Γ. ΦΕΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

* * *

Σὲ ὁλόκληρη τὴν Δυτικὴ Θράκη, μόνον μία πινακίδα ἀντικαταστάθηκε στὸν ΕΧΙΝΟ καὶ οὐδεμία ἄλλη. Πρὸς τούτοις ἐξεδόθη ἄλλη Διαταγὴ, ἡ ὁποία αὐστηρότερη τῆς προηγουμένης, διέτασσε τὴν ἄμεση ἀντικατάσταση ὅλων τῶν πινακίδων, ὅπως εἶχε προηγουμένως διαταχθῆ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΘΡΑΚΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ

Ἀριθμ. πρωτ. Α 202

Ἐν Κομοτηνῇ τῇ 5.1.55

ΠΡΟΣ

Τὴν καθ' ἡμᾶς Δ/νσιν Ἑσωτερικῶν

Παρά τὰς αὐστηρὰς Διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, κοινοποιηθείσας καὶ ὑφ' ἡμῶν διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. ΕΠ 728/22-4-54 καὶ Α24869/22-12-54, περὶ τῆς ἀντικαταστάσεως καὶ χρησιμοποίησεως τοῦ λοιποῦ τῶν ὄρων «Μουσουλμᾶνος-Μουσουλμανικὸς» διὰ τῶν τοιούτων «Τουρκοσ-Τουρκικὸς» εἰς τὸ χωρίον «Ἄρατος ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ-ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ὑφίσταται ἐπιγραφὴ ἐμφανέστατη ἀναγράφουσα «Μουσουλμανικὸν Σχολεῖον». **Ν'** ἀντικατασταθεῖ ἀμέσως τόσον αὕτη ὅσον καὶ πᾶσα ἄλλη τυχὸν ὑπάρχουσα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νομοῦ Ροδότης.

Οἱ κ.κ. Νομάρχαι, πρὸς οὓς ἡ παροῦσα κοινοποιεῖται, νὰ μεριμνήσουν διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν τυχὸν ὑπαρχουσῶν τοιούτων ἐπιγραφῶν εἰς ἅπασαν τὴν περιοχὴν των.

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς Θράκης
Γ. ΦΕΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ: Νομάρχας: Ἐβρου-Ξάνθης
Καβάλας-Δράμας

* * *

Στὴν οὐσία ἡ ἐν λόγῳ Διαταγὴ ἀποτελοῦσε καταστρατήγηση τῆς Συνθήκης Λωζάνης καὶ καταλύτη τῆς διάλυσης τῆς ἐλληνικότατης συνειδήσεως τῶν Ἀγριάνων-Πομάκων.

Ἡ πιὸ ἀγνή καὶ καθαρὸν αἶμα ἐλληνικὴ φυλὴ τῶν ἀρχαίων Ἀγριάνων, ἔπινε τὸ ποτήριον τοῦ δηλητηρίου τῆς ἀποκοπῆς ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν αὐτῆς συνείδησιν. **Ἡ** θλίψη καὶ ἡ ἀπόγνωση τῆς φυλῆς αὐτῆς ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ ἐπίσημου ἐλληνικοῦ κράτους ἦταν ἓνα μεγάλο θανάσιμο τραῦμα.

Ἐπικολούθησαν καὶ ἄλλα σφάλματα ἀπὸ ἐκπροσώπους φορέων τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως εἰς βάρος τῶν Ἀγριάνων, τὰ ὁποῖα προσετέθησαν στὸ προαναφερθὲν θανάσιμο τραῦμα καὶ ὀλοκλήρωσαν τὴν ἀναίσχυντον συμπεριφορὰν.

Τὸ 1983, μετὰ ἀπὸ εἴκοσι ἑννέα (29) ὀλόκληρα ἔτη, μετὰ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 206 ἀπόφασιν τοῦ Μονομελοῦς Πλημμελειοδικεί-

ου Ξάνθης, καταργήθηκε, ό όρος «Τουρκικόν» από την Ένωση Τουρκικής Νεολαίας Κομοτηνής και την Τουρκική Ένωση Ξάνθης, αντίστοιχα.

Παράλληλα με την παραπάνω απόφαση, καταργήθηκε ό όρος «Τουρκος-Τουρκικόν» από όλόκληρο τόν χώρο τής Δυτικής Θράκης.

ε. Τελευταία χρονική περίοδος

Μετά την απόφαση 206 του Πλημμελειοδικείου Ξάνθης (1983), τó επίσημο Έλληνικό κράτος, αντιλαμβανόμενο τά σφάλματα που έπραξε εις βάρος τών Άγριάνων, άκολούθησε ευνούική μεταχείριση πρós τούς Άγριάνας με διάφορες πράξεις μεταμέλειας, πρós τούς πληγέντες. Προσελήφθησαν Άγριάνες-Πομάκοι, σέ διάφορες Ύπηρεσίες κρατικών φορέων, άκόμα και στο στράτευμα. Διενέμοντο επί άρκετά έτη τρόφιμα και ζωική νομή κατά την χειμερινή περίοδο. Χορηγήθηκαν άδειες ανεγέρσεως ή έπισκευής οικοδομών.

Έδόθησαν άδειες καπνοκαλλιέργειας, κυνηγιών και άλλων δραστηριοτήτων. Έγένετο στράτευσις τών Άγριάνων εις τά τάγματα Έθνοφρουράς.

Κατασκευάστηκαν κοινωφελή έργα στα όρεινά χωριά τής Ροδόπης κατοικούμενα όλα από Άγριάνες-Πομάκους-Ροδοπαίους.

Οί προαναφερθείσες πράξεις άβροφροσύνης και ρεαλιστικότητας άγγιξαν τίσ ψυχές τών Άγριάνων και παρ' όλην τήν πικρίαν που είχάν από τά προηγούμενα χρόνια, τó αποδεικνύουν με τó παρακάτω δημοσίευμα:

40 κάτοικοι του Έχίνου βροντοφωνάζουν ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΛΛΗΝΕΣ

Μέ έγγραφó τους πρós τόν Νομάρχη κ. Καραγκουνίδη σαράντα κάτοικοι του Έχίνου καταρρίπτουν τόν μύθο τών 31 προηγούμενων και δηλώνουν άπερίφραστα ότι όχι μόνο νοιώθουν ΕΛΛΗΝΕΣ Μουσουλμάνοι, αλλά στο παρελθόν οί παππούδες και οί πατεράδες τους πολέμησαν κατά τών Τούρκων.

Οί σαράντα κάτοικοι του Έχίνου άφοϋ δηλώνουν τήν άγανάκτησή τους για τó δημοσίευμα τής «Ίλερί» (έπιστολή συμπατριωτών τους) τονίζουν ότι όσα περιέχονται σ' αύτήν δέν τά χωράει ό νοϋς τους.

Τὸ πλήρες κείμενο τῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Νομάρχη ἔχει ὡς ἑξῆς:

Κύριε Νομάρχα

Εἶμαστε ἀγανακτισμένοι μὲ τὸ δημοσίευμα τῆς «Ἰλερὶ» Κομοτηνῆς σὲ ἐλληνικὴ γλῶσσα ὅσον ἀφορᾷ στὸ ἑξῆς θέμα:

Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ἐμᾶς τι ἔκανε ὁ Σεμπαχεδὶν γιὰ νὰ κτίσει τὴν ταβέρνα του καὶ ἀπὸ ποῦ βρῆκε τὰ λεφτά. Αὐτὸ εἶναι δουλειὰ τῶν ὑπευθύνων κρατικῶν λειτουργῶν νὰ τὸ βροῦν. Οὔτε μᾶς νοιάζει τι ταμπέλα ἔβαλε αὐτὸς ὁ συμπατριώτης μας στὸ μαγαζί του.

Ὁ καθένας ὅ,τι θέλει βάζει, δημοκρατία ἔχουμε, τὰ πάντα εἶναι ἐλεύθερα, νὰ κάνει ὅ,τι θέλει ὁ καθένας ἀρκεῖ νὰ μὴ βλάπτει τὸν ἄλλον.

Ὅποιος θέλει νὰ πάει στὸ καινούργιο μαγαζὶ πάει, ὅποια-νοῦ δὲν τοῦ ἀρέσει ἢ ταμπέλα ἢ ἡ φάτσα τοῦ Σεμπαχεδὶν νὰ μὴν πάει. Ὡς ἐδῶ καλὰ, ἀλλὰ ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα νὰ βρεθοῦν ἄνθρωποι ἀπὸ τὸ χωριὸ μας καὶ νὰ λένε ὅτι ἐμεῖς εἶμαστε ἀναπόσπαστοι τοῦ Μεγάλου Τουρκικοῦ Ἔθνους, ἔ! αὐτὸ πάει πολὺ.

Καὶ τὸ ἄλλο, ὅτι θὰ πεθάνουμε ἐμεῖς γιὰ τὴν Τουρκία αὐτὸ δὲν τὸ χωράει τὸ μυαλό μας.

Ἐμεῖς ἐδῶ εἶμαστε γεννημένοι Ἑλληνες ὅπως ἦταν καὶ οἱ πρόγονοί μας Ἑλληνες καὶ μάλιστα πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πατεράδες καὶ τοὺς παπποῦδες μας πολέμησαν ἐναντίον τῶν Τούρκων καὶ ἐναντίον τῶν Βουλγάρων ὅταν καὶ ὅπου χρειάσθηκε.

Ἔρχονται τώρα αὐτοὶ οἱ 31 συγχωριανοί μας νὰ μᾶς ποῦν ὅτι εἶμαστε Τούρκοι; Ἐ! αὐτὸ πάει πολὺ, εἶμαστε Μουσουλμᾶνοι καὶ πιστεύουμε στὴν θρησκεία αὐτῆ, γιὰτὶ ἔτσι τὴν βρήκαμε ἀπὸ τοὺς πατεράδες μας.

Ἀλλὰ στὴν ψυχὴ εἶμαστε Ἑλληνες, αὐτὸ τὸ λέμε καὶ τὸ διακηρύσσουμε σ' ὅλον τὸν κόσμον.

Εὐχαριστοῦμε κ. Νομάρχα ποὺ μᾶς ἀκούσατε.

Θὰ χαϊρόμαστε νὰ σᾶς βλέπουμε πιὸ τακτικὰ στὸ χωριὸ μας.

Ἀκολουθοῦν σαράντα ὑπογραφεῖς κατοίκων τοῦ Ἐχίνου.

* * *

Μετὰ ἀπὸ τὰ προαναφερθέντα, τὸ 1991 ἔρχεται τὸ μήνυμα τῆς ἸΣΟΝΟΜΙΑΣ καὶ ἸΣΟΠΟΛΙΤΕΙΑΣ, τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ Κωνσταντίνου Μητσοτάκη, τὸ ὁποῖο μήνυμα, ἐπιφέρει καταλλαγὴ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων.

Μὲ τὴν ὑποστήριξη τοῦ Δ΄ Σώματος Στρατοῦ, ὁ Πομάκος Ριτβάν Καρά-Χότζα, κυκλοφόρησε τὸ 1995, τὸ πρῶτο Πομακο-Ἑλληνικὸ λεξικόν. Ἄπο τότε, μέχρι σήμερα, τὸ λεξικὸ αὐτὸ ἔχει γνωρίσει πολλὰς ἀναθεωρημένους ἐκδόσεις, μὲ πρὸς φρατὴ αὐτὴ τοῦ 2017 ὡς:

Βασικὸ Μορφολογικὸ «Λεξικὸ τῆς Πομακικῆς» μὲ 50.000 λημματικὰς καταχωρήσεις.

(ἔπεται τὸ Μέρος Δ΄)

(*) Περιοδ. «Θεοδρομία», τεῦχος 3 / Ἰούλιος-Αὐγουστος 2021, σελ. 442Σ-445. Τοῦ Χρήστου Τσιαλίχη. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.